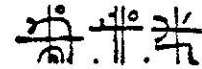

ĐỀ NGHỊ :

MỘT CHỮ DỊCH KỸ-THUẬT MỚI

Người viết : NGUYỄN HỮU PHÚC.

Nền kỹ-thuật muốn giàu mạnh thì chữ kỹ-thuật phải nhiều, rõ ràng và dễ hiểu.

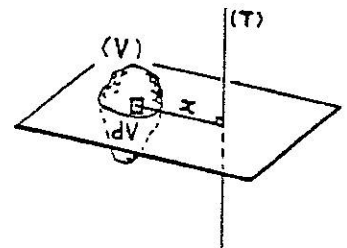
Chữ kỹ-thuật Việt-Nam khá đầy đủ, nhưng chưa được hoàn toàn trong sáng, vì có rất nhiều chữ vay mượn từ chữ Hán khó hiểu, hay từ chữ nước ngoài tôi nghĩa. Ví dụ như : đường rầy (rail), bê tông (béton), mô-măng (moment), quán-tính v.v...

Vì vậy hôm nay, viết bài này, tác giả có ý đề nghị dịch một trong những loại chữ kể trên ra chữ Việt ngắn gọn, rõ ràng. Đó là chữ "Moment" rất thường gặp trong toán học, kỹ-thuật v.v... mà từ trước đến nay vẫn còn mang giọng đọc nước ngoài.

Trước hết ta hãy tìm hiểu 'Moment' là gì, dịch ra tiếng Việt như thế nào và cuối cùng nêu một vài chữ dịch về 'Moment'.

I- NGHĨA CỦA CHỮ MOMENT -

- a) Gọi :- V là độ lớn của một vật (vật có thể là một đoạn, một mặt, một khối, hay một lực v.v...)
-dV là một mẫu nhỏ của vật V,
-x là khoảng cách từ tâm mẫu vật dV đến trục T cho sẵn.

- b) Ta bảo : 'Moment' của vật V đối với trục T là lượng tính sau đây :

$$M_T = \int_{(V)} x^n \cdot dV$$

trong đó $n = 1, 2, 3, \dots$ gọi là cấp của 'Moment'

- c) Qua định nghĩa trên, ta thấy rằng 'Moment' tùy thuộc vào các mẫu vật dV và khoảng cách x từ mẫu vật đó đến trục T.

Tùy theo tâm quan trọng mà ta muốn gán cho khoảng cách x dưới các hình thức x, x^2, x^3, \dots ($n = 1, 2, 3, \dots$) ta sẽ có các loại 'Moment' khác nhau. Vì vậy khoảng cách x, hay vi trí của vật đối với trục có ảnh hưởng rất lớn trong ý nghĩa của 'Moment'.

Hai vật bằng nhau đứng cách trục không bằng nhau thì vật nào đứng xa trục hơn sẽ có 'Moment' đối với trục lớn hơn. Hoặc giả hai vật khác nhau mà cùng cách đều một trục, thì vật nào lớn hơn sẽ có 'Moment' đối với trục mạnh hơn.

II- DỊCH CHỮ 'MOMENT'-

Tóm lại ta thấy rằng ý nghĩa của chữ 'Moment' bao gồm trong độ lớn của vật và vị trí của vật đối với một trục cho sẵn. Nói khác hơn 'Moment' là một lượng diễn tả THỀ ĐÚNG của một vật đối với một trục.

Vì thế để dịch chữ 'Moment' sang chữ kỹ thuật Việt-Nam, tác giả xin đề nghị chữ 'THỀ' để diễn tả ý nghĩa và hiện tượng của chữ 'Moment' vừa được trình bày ở trên.

$$\text{MOMENT} = \text{THỀ}$$

Ta có thể nói : THỀ của một vật đối với một trục là bằng tổng cộng THỀ của các phần nhỏ của vật đối với trục; và : THỀ của các phần nhỏ của vật đối với trục là bằng độ lớn của phần nhỏ đó nhân với khoảng cách từ phần nhỏ đến trục. Khoảng cách đó có thể được nhân một, hai, ba, hay nhiều lần. Tùy theo số lần khoảng cách được nhân mà ta có nhiều loại THỀ khác nhau.

Tóm lại : THỀ của vật V đối với trục T được biểu diễn bằng lượng tính sau đây :

$$T = \int_{(v)} x^n \cdot dV$$

Tùy theo trị số của n và các loại vật, ta có các tên THỀ khác nhau như sau :

n	T	VẬT	TÊN THỀ	VIẾT TẮT
1	$\int_{(v)} x \cdot dV$	Đoạn Mặt Khối Lực	THỀ ĐÚNG hay THỀ	T
2	$\int_{(v)} x^2 \cdot dV$	Mặt Khối	THỀ KHOE	T ⁽²⁾ hay K
n > 3	$\int_{(v)} x^n \cdot dV$	Bất kỳ	THỀ CẤP N	T ⁽ⁿ⁾